

Силабус курсу

Актуальні проблеми україно-російських відносин

Ступінь вищої освіти: магістр
Галузь знань: 29 Міжнародні відносини
Спеціальність: 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії
Освітньо-професійна програма: «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Рік навчання: 1

Семестр: 2

Кількість кредитів: 5

Мова викладання: українська

Керівник курсу

д. політ. н., проф. **Лазарович Микола Васильович**

Контактна інформація m.lazarovych@tneu.edu.ua, +380977659417

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Важливість вивчення дисципліни «Актуальні проблеми українсько-російських відносин» зумовлена агресією Росії в Україну, яка триває від 20 лютого 2014 р. Навчальний курс покликаний сформувати в студентів систему знань про особливості й загальні тенденції взаємин між Руссю/Україною та Московією/Росією в історичній ретроспективі, вміння визначати політико-правовий статус українських земель у складі Росії на різних етапах розвитку, розуміти мотивацію й завдання російських панівних кіл в Україні, екстраполювати їх на сучасні двосторонні політичні взаємини, висловлювати власні судження щодо них, прогнозувати можливі варіанти розвитку відносин між Україною та РФ.

СТРУКТУРА КУРСУ

Години (лек. / сем.)	Тема	Результати навчання	Завдання
2 / 1	1. Навчальна дисципліна «Актуальні проблеми українсько-російських відносин»: від історичної ретроспективи до прогнозу	Знати предмет і завдання актуальних проблем українсько-російських відносин як навчальної дисципліни. Характеризувати територію України як одну з коликів світової цивілізації	Питання
2 / 1	2. Історичні витоки Української княжої держави IX–XIV ст.	Розуміти основні тенденції формування Київської Русі як держави українського народу. Спростувати міфи російських геополітиків про Київську Русь як першу фазу євразійської цивілізації	Тести, питання
2 / 1	3. Взаємовідносини України та Московії в XIV – першій пол. XVII ст.	Аналізувати вплив Золотої Орди на становлення московської деспотії східного типу. Визначати місце України в трикутнику Річ Посполита – Московська держава – Кримське ханство	Проблемні завдання

2 / 1	4. Сподівання та розчарування міждержавних відносин України з Московією в 1654 – першій пол. 1657 р.	Аналізувати причини й передумови зміни зовнішньополітичної орієнтації гетьмана Б. Хмельницького з Кримського ханства на Московію. Визначати наслідки входження України під протекторат Московської держави. Акцентувати увагу на фактичному розриві українсько-московського договору 1654 р. після сепаратного Віленського перемир'я Московії та Речі Посполитої 1656 р.	Питання, тести
2 / 1	5. Московський чинник періоду Руїни в Українській державі (друга половина 1657 – травень 1686 р.)	Розуміти причини розриву гетьманом І. Виговським відносин із Московією. Визначати фактори перемоги українського війська в Конотопській битві. Розкрити сутність періоду Руїни, його причини та наслідки для України	Проблемні завдання, питання
2 / 1	6. Наступ російського царизму на політичну автономію Гетьманщини наприкінці XVII – XVIII ст.	Знати мету, засоби й механізми політики Московії, спрямованої на ліквідацію автономного устрою України. Аналізувати причини невдачі українсько-шведського союзу проти Московської держави. Визначати основні положення, особливості й значення конституції П. Орлика	Питання, тести
2 / 1	7. Україна в умовах російської загальноімперської державної системи (кінець XVIII – XIX ст.).	Характеризувати основні засади колоніальної політики Росії на українських землях. Знати причини, етапи й особливості українського національного відродження та форми репресій проти українства в Російській імперії	Проблемні завдання, питання
2 / 1	8. Суспільно-політичний і національний рух в Україні на початку XX ст.	Аналізувати особливості зародження та програмні засади українських політичних партій початку XX ст. Визначати здобутки національно-визвольного руху українців під час Російської революції 1905–1907 рр. Простежувати бойовий шлях легіону Українських січових стрільців та розкрити трагізм Першої світової війни для України	Питання, тести
2 / 1	9. Російський фактор розвитку Української національної революції 1917–1921 рр.	Характеризувати передумови й форми відродження національної державності в Україні на початку XX ст. Порівнювати характерні риси розвитку Української революції за часів Центральної Ради, Гетьманату, Директорії УНР та ЗУНР. Визначати причини й наслідки поразки українських національно-визвольних змагань 1917–1921 рр.	Проблемні завдання, питання
2 / 1	10. Міжвоєнна Україна під владою російсько-радянського тоталітаризму	Розуміти причини, статус і наслідки входження України до складу СРСР. Визначати основні тенденції громадсько-політичного життя України міжвоєнного часу, соціальні деформації періоду та становище основних верств населення	Питання, тести

2 / 1	11. «Українське питання» в роки Другої світової війни та післявоєнної відбудови (1939 – поч. 1950-х рр.)	Розкривати основний зміст радянсько-німецьких договорів 1939 р. та їх наслідки для українських земель. Аналізувати характерні риси націоналістичного й комуністичного рухів Опору в Україні та визначати внесок українського народу в перемогу над нацистською Німеччиною в Другій світовій війні. З'ясувати сутність підпільно-партизанської боротьби ОУН та УПА проти радянського тоталітарного ладу	Проблемні завдання, питання
2 / 1	12. Від десталінізації до неосталінізму: Україна в середині 1950-х – першій пол. 1980-х рр.	Характеризувати особливості процесу десталінізації в Україні. Визначати причини й наслідки передачі Кримської області до складу УРСР. Розкривати сутність курсу компартії на прискорення «злиття націй» та його вплив на русифікацію України	Питання, тести
2 / 1	13. Україна на переломі: 1985–1991 рр.	Розуміти особливості соціально-економічного становища України в другій пол. 1980-х – на поч. 1990-х рр. Характеризувати розгортання національного руху в Україні в умовах «перебудови» та його мету. Визначати основні етапи формування багатопартійної системи в Україні	Проблемні завдання, питання
2 / 1	14. Становлення незалежної Української держави	Порівнювати основний зміст та напрямки діяльності президентів і урядів України. Визначати вплив Росії на політику Української держави. Аналізувати заходи України щодо її європейської інтеграції	Проблемні завдання, питання
2 / 1	15. Україна в умовах російсько-української війни (2014-2022 рр.)	Визначати причини та основні етапи російсько-української війни. Аналізувати заходи провідних країн світу щодо припинення бойових дій в Україні	Проблемні завдання, питання

ЛІТЕРАТУРНІ ДЖЕРЕЛА

1. Аркас М. Історія України-Русі. Наш Формат, 2020. 436 с.
2. Біла книга спеціальних інформаційних операцій проти України 2014–2018 / під заг. ред.: Д. Ю. Золотухіна. – Київ: Мега-прес груп, 2018. 382 с.
3. Бойко Ю. Теорія III Риму в Московській православній церкві після останньої війни. Париж, 1957. 30 с.
4. Бура Д. Хроніка війни 2014-2020: у 3 т. Т. 1: Від Майдану до Іловайська / Дар'я Бура, Олександр Красовицький. – Харків: Фоліо, 2020. 477 с.
5. Гай-Нижник П. Російсько-українська війна – Війна за Життя (2014–2022 рр.): періодизація. *Українознавство*. 2022. №1. С.51-76.
6. Голубенко П. Україна і Росія у світлі культурних взаємин. К.: Дніпро, 1993. 447 с.
7. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. Портал, 2022. 416 с.
8. Грицак Я. Світові війни: навігатор з історії України. Портал, 2022. 299 с.
9. Грушевський М. С. Хто такі українці і чого вони хочуть? К.: Знання України,

1991. 240 с.

10. Енциклопедія історії України: Україна – Українці: Кн. 1 / редкол.: В. А. Смолій (голова редкол.) та ін.; НАН України. Інститут історії України. К.: «Наукова думка», 2018. 608 с.

11. Енциклопедія історії України: Україна – Українці: Кн. 2 / відп. ред. В. Смолій. К.: «Наукова думка», 2019. 1112 с.

12. *Скельчик С.* Імперія пам'яті. Російсько-українські стосунки в радянській історичній уяві. К.: Критика, 2008. 303 с.

13. *Лазарович М. В.* «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014-2018 роки): моногр. / Міністерство інформаційної політики України. Ічня: ПП «Формат», 2018. 340 с.

14. *Офіцинський Ю.* Сучасна російсько-українська війна: за матеріалами газети «The New York Times» 2013– 2017 років : монографія / Юрій Офіцинський ; Національна спілка краєзнавців України. – Ужгород : РІК-У, 2018. 310 с.

15. *Плохій С.* Загублене царство. Історія «Русского мира» з 1470 року до сьогодні. Харків: Фоліо, 2019. 308 с.

16. *Плохій С.* Російсько-українська війна: повернення історії. КСД, 2023. 400 с.

17. *Рущенко І.* Війна цивілізацій: анатомія українськоросійського конфлікту. Київ: Києво-Могилянська академія, 2020. 436 с.

18. *Юрченко О.* Українсько-російські стосунки після 1917 р. в правному аспекті. Мюнхен, 1971. 402 с.

19. *Abramson H.* A Prayer for the Government. Ukrainians and Jews in Revolutionary Times, 1917–1920. Cambridge : Harvard University Press, 1999. 258 p.

20. *Davies N.* Europe: A History. New York: Oxford University Press, 1996. 1365 p.

21. *Doroshenko D.* A survey of Ukrainian history. Winnipeg: Humeniuk publishing foundation, 1984. 873 p.

22. *Goldelman S. I.* Jewish national autonomy in Ukraine. 1917-1920. Chicago, 1968. 130 p.

23. *Hrushevsky M.* History of Ukraine. Hamden: Published for the Ukrainian National Association, 1970. 629 p.

24. *Lazarovych M.* «We will give our souls and bodies for our freedom»: Ukraine in the struggle against the armed aggression of the Russian Federation (2014-2020): monogr. Kyiv : PE AVIAZ, 2020. 452 p.

25. *Magosci P. R.* History of Ukraine. Toronto: University of Toronto Press, 1996. 784 p.

26. *Plokhy S.* The Cossack Myth. History and Nationhood in the Age of Empires. Cambridge University Press. 2012. 408 p.

27. *Plokhy S.* The Gates of Europe: A History of Ukraine. New York: Basic Books, 2015. 397 p.

28. *Subtelny O.* Ukraine: A History. 4th ed. Toronto: University of Toronto Press. 2009. 785 p.

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здають із порушенням термінів без поважних причин, оцінюють на нижчу оцінку (-20 балів). Перескладають модулі з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Письмові роботи перевіряють на наявність плагіату і допускають до захисту з коректними текстовими запозиченнями – не більше 20%. Списувати під час контрольних робіт заборонено (в т. ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої можна використовувати лише під час он-лайн тестування (наприклад, програма Kahoot).
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять – обов'язковий компонент оцінювання, за яке нараховують бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

ОЦІНЮВАННЯ

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3
30%	40%	30%
Усне опитування під час занять (1-8 теми) – 5 балів за тему – макс. 40 балів Модульна контрольна робота (теми 1-8) – макс. 60 балів	Усне опитування під час занять (9-15 теми) 5 балів за тему – макс. 35 балів Модульна контрольна робота (теми 9-15) – макс. 65 балів	Підготовка КПІЗ – макс. 40 балів Захист КПІЗ – макс. 40 балів Участь у тренінгах – макс. 20 балів

Шкала оцінювання студентів:

ECTS	Бали	Зміст
A	90-100	відмінно
B	85-89	добре
C	75-84	добре
D	65-74	задовільно
E	60-64	достатньо
FX	35-59	незадовільно з можливістю повторного складання
F	1-34	незадовільно з обов'язковим повторним курсом